

Dr Slobodan Vukadinović

JAVNO SLUŠANJE
U SRPSKOM I UPOREDNOM PARLAMENTARNOM PRAVU

Beograd: Program Ujedinjenih nacija za razvoj, 2021.

Predmet recenzije je monografija doc. dr Slobodana Vukadinovića objavljena na srpskom jeziku pod naslovom *Javno slušanje u srpskom i uporednom parlamentarnom pravu*, koju je izdao Program Ujedinjenih nacija za razvoj (UNDP).

Javno slušanje je još uvek relativna novina i mlad institut u našem parlamentarnom pravu i praksi zakonodavnog tela, koji do sada nije bio monografski obrađen. Autor je pošao od analize predstavničke i participativne demokratije, a u radu je obuhvatio sva pravna pitanja koja su od značaja za javno slušanje i sistematizovao ih u sedam celina. U prvom delu knjige, u kome razmatra učešće građana u oblikovanju javnih politika, Vukadinović se produbljeno bavi pravnim okvirom prava građana da učestvuju u odlučivanju o javnim poslovima, kao i novim načinima učešća građana u javnom razmatranju kao odgovorima na izazove koji se u savremenom dobu neretko opisuju kao deficiti demokratije. Pažnja autora je potom usmerena na javno razmatranje, javne konsultacije i javnu raspravu u pravnom sistemu Republike Srbije, što su pitanja koja se analiziraju u okviru druge i treće celine.

U četvrtom delu monografije autor se bavi pojmom i značajem javnog slušanja i s tim u vezi identifikuje tri osnovne vrste ovog mehanizma i mogućnosti njegove primene, kao i tri faze pripreme i sprovođenja javnog slušanja. Vukadinović postavlja 13 originalnih kriterijuma razgraničenja javne rasprave od javnog slušanja i iscrpno objašnjava razlike po svakom od kriterijuma. Taj deo u monografiji predstavlja posebno značajan doprinos autora razumevanju instituta javnog slušanja, kao i njegovom daljem razvoju u domaćem pravu. U završnici četvrtog dela razmatraju se mogućnosti za participaciju organizacija civilnog društva u javnim slušanjima.

Posebnu i zaokruženu celinu čini peti deo u kome autor detaljno analizira dosadašnji razvoj javnog slušanja u Republici Srbiji, i to najpre na republičkom nivou, gde izdvaja rezultate i efekte javnih slušanja održanih u Narodnoj skupštini, a

¹ Doktor pravnih nauka, viši naučni saradnik u Institutu za uporedno pravo u Beogradu, Srbija, e-mail: v.djuric@iup.rs

nudi i pregled tema svih javnih slušanja koja su u proteklih deset godina održana u najvišem zakonodavnom telu naše države. Potom istražuje mogućnosti primene javnog slušanja u jedinicama lokalne samouprave, analizira teme javnih slušanja u skupštinama opština i gradova u Srbiji i ukazuje na tok uvođenja javnog slušanja u zakonske okvire u Srbiji.

Primenom komparativnopravnog metoda, dr Vukadinović je istraživao i obradio uporednopravna rešenja i pravila o javnom slušanju, pri čemu je najpre pružio opšti pogled i naveo razloge kojima se rukovodio prilikom odabira stranih parlamenata, čija je pravila pažljivo analizirao. Tako, produbljeno se bavi pravnim normama kojima je javno slušanje uređeno u parlamentarnom pravu Norveške, Australije i Crne Gore, a dodatno posebno analizira pravila i praksu Evropskog parlamenta u vezi sa različitim modalitetima javnog slušanja koji se primenjuju u tom nadnacionalnom parlamentu. U delu u kome razmatra parlamentarnu praksu i pravila pojedinih stranih parlamenata po određenim pitanjima u vezi sa zakonodavnim javnim slušanjima, Vukadinović se dodatno bavi stanjem u nemačkom Bundestagu, Predstavničkom domu Parlamenta Belgije, Poslaničkom domu Parlamenta Republike Italije, Parlamentu Grčke i Državnom zboru Slovenije.

O celovitosti i sveobuhvatnosti naučne obrade instituta javnog slušanja u ovoj monografiji svedoči i činjenica da se autor bavio ne samo teorijskim, zakonodavnim, istorijskim i uprednopravnim aspektima teme već i što je obuhvatio čitav niz konkretnih pitanja o kojima nismo imali prilike da čitamo u domaćim delima, kao na primer: koliko se javnih slušanja održava godišnje u proseku u parlamentima, koje su teme javnih slušanja, načini odlučivanja o održavanju javnih slušanja, načini obaveštavanja i pripreme, vreme trajanja javnog slušanja, prisustvo publike i mogućnost da se postavljaju pitanja, broj eksperata koji se poziva na javno slušanje u parlament, ko su eksperti koji se pozivaju na javna slušanja, naknada troškova eksperata za učešće na javnim slušanjima, da li postoji moderator javnog slušanja, kakvo je prisustvo članova parlamentarnih odbora na javnim slušanjima, učešće svedoka na javnim slušanjima, pitanje snimanja izgovorenog, a u kontekstu zaštite prava i privatnosti, kao i parlamentarnog imuniteta. Autor je obuhvatio čak i razloge koji u stranim parlamentima mogu biti osnov da se slušanja, koja su po pravilu javna kao što im sam naziv govori, održe kao zatvorena za javnost (*in camera*).

Time je Vukadinović pokazao način na koji se ovaj instrument parlamentarne prakse može primeniti kako u zakonodavnom postupku, tako i pri vršenju kontrolne funkcije parlamenta. Ova razmatranja mogu biti veoma korisna istraživačima koji se interesuju za normativnu regulativu u stranim parlamentima.

Polazeći od savremenih tehničkih mogućnosti, kao i od određenih ograničenja koja su se pojavila kao neminovni deo odgovora na aktuelnu pandemiju kovida 19, autor je adekvatno otvorio i pitanje mogućnosti održavanja *on-line* jav-

nih slušanja. Uz to, u završnim razmatranjima, naročito su korisne preporuke dr Vukadinovića u pogledu mogućih pravaca za dalji razvoj i efikasnije korišćenje instituta javnog slušanja i na republičkom i na lokalnom nivou.

Iz autocitata autora i spiska korišćenih bibliografskih referenci nedvosmisleno se može zaključiti da je ovaj autor u proteklih petnaest godina objavio ukupno 11 odgovarajućih referenci iz oblasti ustavnog i parlamentarnog prava, koje je autocitirao u ovom delu. Autocitati autora obuhvataju njegove bibliografske referencije i iz njegovih naučnih članaka koji su objavljeni u renomiranim naučnim časopisima kategorija M20 i M50, kao i u zbornicima M40. Autocitati su sadržani u 18 fusnota od ukupno 303 fusnote koje ova monografija sadrži, čime je autor ispunio zahteve i kriterijume u pogledu autocitata. Monografija sadrži i značajne novine, pre svega kompletnu uporednopravnu studiju, koju je autor po prvi put predstavio javnosti, a i u delovima u kojima su delimično sadržana i pitanja kojima se i ranije bavio, autor je značajno produbio pitanja koja je uočio, kao i analizirao propise koji su u međuvremenu donošeni i njihov uticaj na pravno uređenje javnog slušanja.

Spisak korišćene literature obuhvata 95 naučnih članaka i monografija, priloga u zbornicima, a dodatno (preko ovog broja) i veći broj domaćih i stranih propisa i drugih izvora. Od korišćenih referenci većina je na engleskom jeziku, čime je autor doprineo i prenosu saznanja stranih autora domaćoj naučnoj javnosti, što je bilo i potrebno imajući u vidu da monografsko izdanje o temama koje su ovde obrađene do sada nije postojalo na srpskom jeziku.

Nakon neposrednog čitanja rukopisa i svega ovde iznetog, mišljenja sam da je reč o naučnoj monografiji iz oblasti prava kojom je autor na originalan i sveobuhvatan način celovito obradio temu javnog slušanja, koja je od značaja za pravnu nauku. Autor je koristio uporednopravni, pravnoistorijski i dogmatsko-pravni metod, koji su primereni datoj temi i prihvaćeni u oblasti pravnih nauka. Na osnovu svega iznetog, ovo delo, koje sadrži 152 strane, ispunjava sve propisane uslove za kategorizaciju naučne monografije.